

the good wave

NETWERK
VOOR
EFFECTIEVE
KLIMAATACTIE

FAKE NEWS

10 TIPS

over omgaan met
nepnews en desinformatie

WAAROM DEZE TIPS?

De sociale en humane wetenschappen barsten van de kennis en inzichten waarmee jij jouw klimaatactie- en communicatie nog effectiever kan maken. Met deze 10 tips — telkens wetenschappelijk onderbouwd — kan jij slim omspringen met fake news en zo het vertrouwen in klimaatactie verhogen.

1 WEET HOE DESINFORMATIE ERUIT ZIET

Desinformatie over klimaatverandering duikt op in vijf vormen: (1) ontkenning van de klimaatverandering, (2) de mens is niet de oorzaak, (3) de gevolgen zijn niet erg, (4) klimaatwetenschap en -wetenschappers zijn onbetrouwbaar en (5) klimaatoplossingen werken niet.

Tegenstanders verschuiven vaak strategisch van openlijke ontkenning naar desinformatie over oplossingen om klimaatactie te vertragen. Let dus op subtiele frames die pleiten voor geen actie, actie door anderen of alternatieve maatregelen.

Desinformatie gebruikt vaak emotionele taal om aandacht te trekken en te overtuigen, wat de verspreiding en impact vergemakkelijkt. Een veelgebruikte tactiek van verspreiders van desinformatie is het stellen van zogenaamde kritische vragen. Wie niet verder leest dan de vraag “Is het IPCC wel onafhankelijk?”, onthoudt vooral de verdachtmaking.

2 VOORKOMEN IS BETER DAN GENEZEN

Mensen op voorhand waarschuwen voor de dreiging van foute informatie, maakt dat ze deze informatie minder zullen geloven en online delen. Dit heet ‘prebunken’. Om te weten te komen tegen welke foute informatie je jouw doelgroep moet ‘inenten’, kan je haar favoriete openbare forums en nieuwsbronnen screenen.

3 VERHOOG DE PLAKFACTOR

De werkelijkheid is vaak complexer dan een misleidende oneliner die roept “bedrijven ontvluchten het land vanwege de klimaatmaatregelen van de regering.” Gebruik goed ontworpen grafieken om dit te weerleggen, maak een video over de verdiensten van de industrie aan uitstootrechten, en laat getuigenissen benadrukken dat er tal van redenen zijn voor bedrijven om niet te verhuizen, zoals scholing, infrastructuur, investeringen, het politieke klimaat ... Vermijd wetenschappelijke taal, leg de nadruk op de kwaliteit van je bewijs met duidelijke data en bronnen, en zorg dat de corrigerende informatie gemakkelijk te vinden, begrijpen en onthouden is. En tot slot: herhaal, herhaal, herhaal.

4 BIED ALTERNATIEVEN VOOR FOUTIEVE VERHALEN

Het volstaat niet om te zeggen dat een bepaalde bewering onwaar is. Je dient deze ook in detail te weerleggen, om te voorkomen dat de onjuiste informatie blijft hangen. Vul bij het corrigeren het gat in de oorzaak-gevolg redenering met een relevant en eenvoudig alternatief. Leg uit (1) waarom de foutieve informatie eerst geloofwaardig leek, (2) waarom het nu fout blijkt te zijn, en (3) waarom het alternatief de juiste is. Het is cruciaal dat mensen de inconsistentie zien om het op te lossen.

5 INFORMEER OP EEN TOEGANKELIJKE MANIER

Als je fake news en desinformatie wil tegengaan, is het essentieel om informatie begrijpelijk te presenteren. Gebruik heldere taal en een overzichtelijke opmaak. Als je bijvoorbeeld praat over de introductie van een warmtenet, zorg dan voor een duidelijke stapsgewijze uitleg en een tabel met de voor- en nadelen. Denk altijd aan je publiek en anticipeer op hun vragen en zorgen. Als mensen het idee krijgen dat je belangrijke informatie negeert of verdoezelt, kunnen ze twijfelen aan je integriteit. Als je iets niet weet, geef dat dan eerlijk toe en vertel welke stappen je wanneer zal ondernemen om meer te weten te komen.

6 ZORG VOOR EEN BETROUWBARE BOODSCHAPPER

Geloofwaardige bronnen versterken overtuigingen en vormgeving draagt bij aan geloofwaardigheid, denk maar aan tandpastareclames met iemand in een witte labjas. Gepercipieerde betrouwbaarheid weegt soms zelfs zwaarder door dan gepercipieerde deskundigheid. Kortom: wie ziet jouw doelgroep als betrouwbaar? Correcties zijn het effectiefst als mensen wantrouwig zijn tegenover de bron van de verkeerde informatie.

7 PICK YOUR BATTLES

Factchecken en 'debunken' vergt veel tijd en energie, dus overweeg zorgvuldig waar je je middelen inzet. Als foutieve informatie weinig impact heeft, is het wellicht beter deze te negeren, omdat het weerleggen ervan onbedoeld de bekendheid en het frame van de mythe kan versterken. Introduceer naast het beeld van de torenhoge klimaatkosten liever nieuwe frames, zoals toekomstbestendigheid, crisisbestendigheid, duurzaamheid van de huidige levensstijl, of streven naar een eerlijke samenleving.

8 GEBRUIK DE KRACHT VAN SOCIALE MEDIA BIJ HET ONTKRACHTEN

Gebruik de virale kracht van sociale media om volgers aan te sporen om correcte feiten te delen. Zwijgen is toestemmen, dus reageer assertief en persoonlijk, omdat individuele reacties de algoritmen beïnvloeden, bijvoorbeeld door een link naar juiste informatie te delen. Het corrigeren van anderen op sociale media kan bijdragen tot een betere informatiehygiëne. Ontmasker nepprofielen die bewust desinformatie verspreiden van zodra ze zich in een discussie mengen.

9 BEKIJK DE WERELD DOOR DE OGEN VAN JE DOELGROEP

Ons wereldbeeld beïnvloedt welke informatie we verkiezen. Sommige groepen worden meer blootgesteld aan desinformatie en zien minder corrigerende informatie.

Als iemand gelooft dat klimaatbeleid een controlemechanisme van de 'politieke elite' is, zal die persoon bronnen zoeken die deze complottheorie bevestigen. Direct tegen dit wereldbeeld ingaan werkt niet. Een alternatief bewijs is bijvoorbeeld dat lobbygroepen voor fossiele brandstoffen uit eigenbelang desinformatie verspreiden.

Val iemands wereldbeeld of zelfbeeld niet direct aan, maar geef een reden waarom ze foutieve informatie geloofden.

10 WEERLEG FOUTIEVE INFORMATIE IN 4 STAPPEN

Je kan nepnieuws effectief ontkrachten in 4 stappen: (1) start met het presenteren van de feiten op een duidelijke, kernachtige, concrete, eenvoudige en aannemelijke manier, (2) waarschuw voor foutieve informatie, (3) leg uit waarom de informatie misleidend is, en (4) bevestig het feit opnieuw.

MEER WETEN?

Ontdek ook de tips rond andere thema's:

[storytelling](#)

[polarisatie](#)

[contextcreatie](#)

[klimaatemotie](#)

[impact](#)

[iedereen mee](#)

www.thegoodwave.be

**the
good
wave**

Wil jij écht het verschil maken met klimaatactie? Dan ben je niet alleen. The Good Wave - een initiatief van de Koning Boudewijnstichting - is een netwerk van professionals die allemaal één ding gemeen hebben: ze willen op een positieve manier mensen in beweging zetten. The Good Wave inspireert en verbindt, zodat we voluit van elkaar kunnen leren. Doe je mee?